

Якименко Олена Олексіївна,

студентка 3-го курсу закладу вищої освіти
«Національна академія управління»

Науковий керівник: науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з проблем
експертно-криміналістичного забезпечення
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Александренко Олена Віталіївна

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СТ. 286 КК УКРАЇНИ

На сьогоднішній день безпека дорожнього руху в Україні є однією з важливих проблем, яка потребує свого якнайшвидшого розв'язання. Згідно даних МВС України, за перше півріччя 2018 року було зареєстровано: 68 776 дорожньо-транспортних пригод, з них 9 965 ДТП з постраждалими, з яких 1237 загинуло, а 12 847 було травмовано [1]. Хоча кількість дорожньо-транспортних пригод, порівняно з аналогічним періодом минулого року, зменшилося, на 10,2%, кількість ДТП, в яких зазнали травм або загинули люди, досі залишається на дуже високому рівні.

У Кримінальному кодексі України міститься група норм, які передбачають відповідальність за злочинні посягання на безпеку руху й експлуатацію різних видів транспорту. Законодавець виділяє їх у окремий розділ XI «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» [2]. Серед них на особливу увагу заслуговує склад злочину, передбачений ст. 286 КК «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами», оскільки за статистичними даними цей злочин, порівняно з іншими транспортними злочинами, вчиняється найчастіше. У ст. 286 КК України стосовно діянь законодавчо закріплено та визначено «порушення правил безпеки дорожнього руху». Диспозиція вказаного складу злочину є бланкетною, оскільки відсилає до нормативно-правових документів, що регулюють питання у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, а саме до «Правил дорожнього руху» і Закону України «Про дорожній рух» [3; 4]. Окрім того, на наш погляд, конструкція даної статті КК є надто простою і не враховує у диспозиції ситуацій, що виникають на практиці.

Порушення правил дорожнього руху – це дія чи бездіяльність особи, яка керує транспортним засобом, пов'язана із порушенням

однієї чи декількох вимог правил безпеки дорожнього руху або інших нормативних актів, що регламентують безпеку дорожнього руху чи експлуатацію транспорту [5, с. 640]. Проте, законодавець однозначно не визначає й не дає чіткого формулювання ані конкретної дії, ані чіткого переліку дій, вчинених особою, яка керує транспортним засобом, які б за своїм змістом однозначно формували об'єктивну сторону конкретного складу злочину. Слід також зважати на те, що автотранспортний засіб є джерелом підвищеної небезпеки, тому може створювати реальну загрозу завдання шкоди суспільним відносинам. У цілому в ст. 286 КК України законодавець правильно підходить до диференціації кримінальної відповідальності осіб за вчинений злочин. Разом з тим, видається неправильним, що у статті відсутнє чітке визначення ставлення особи до вчиненого нею злочину (умисел чи необережність), тому що багато ДТП стається саме з вини водія. На нашу думку, було б правильним доповнити ст. 268 КК України зазначенням про заподіяння тілесних ушкоджень чи смерті як умисно, так і з необережності (на кшталт складу злочинів проти життя та здоров'я), які були б кваліфікуючими ознаками, вказували б на заподіяння конкретної шкоди у зв'язку з порушенням правил використання (керування) джерела підвищеної небезпеки – автотранспортного засобу.

Так само постають питання щодо кваліфікації діяння у разі алкогольного чи наркотичного сп'яніння водія, який керував транспортним засобом, та внаслідок чого сталась ДТП. У диспозиції ст. 268 про це нічого не говориться, відсутня чітка кваліфікація діяння у такому стані. Кримінальний закон України залишається надто гуманним до цього злочину. Виходячи з цього, алкогольне чи наркотичне сп'яніння не є ознакою злочину, яка впливає на його кваліфікацію, а є обставиною, яка обтяжує покарання (ст. 67 КК).

Прикладом запропонованих доповнень можуть слугувати кримінальні кодекси країн ближнього зарубіжжя, зокрема, Республіки Білорусь та Росії. Так, у схожій ст. 264 КК РФ «Порушення правил дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів», яка складається з 6 (!) частин, в диспозиції чітко прописано, що порушення правил дорожнього руху, внаслідок яких сталося ДТП, особами, які знаходились в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, є окремою кваліфікацією даного діяння, за що передбачено конкретну відповідальність [6]. У ст. 317-1 КК Республіки Білорусь «Керування транспортним засобом особою, що знаходилась у стані сп'яніння, передача керування транспортним засобом такій особі або відмова від проходження перевірки» в диспозиції охоплено чіткий перелік діянь, які в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння може

вчиняти особа. Така відповідальність передбачена за повторне вчинення такого діяння скоєного протягом року після накладення адміністративного стягнення за таке ж саме діяння [7]. Запропоновані доповнення до диспозиції статі 286 КК України не є вичерпними. Встановлений обсяг тез не дає можливості повною мірою розкрити дане питання, тому тема потребує подальшого дослідження і стане предметом розгляду у наших наступних публікаціях.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mvs.gov.ua/?fbclid=IwAR3VcvADfU0EBN7_IB91HN3SOx7oZ72GMzscSPBH1h8nwGvbm9XbsvdtuYs.
2. Кримінальний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 р. // ВВР. – 1993. – № 31.
4. Правила дорожнього руху: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 41. – Ст. 1852.
5. Азаров Д. С. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін.; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. – К.: Юрінком Інтер, 2016. – 1064 с.
6. Уголовный кодекс Российской Федерации» от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 03.10.2018) (с изм. и доп., вступ. в силу с 21.10.2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/.
7. Кримінальний кодекс Білорусії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://xn-ctbcgfviccvibf9bq8k.xn--90ais/>.